

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Paula Vatanen

SOTILAAN RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU

Opinnäytetyö
Lokakuu 2016

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2016
Liiketalouden koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
(013) 260 6800

Tekijä

Paula Vatanen

Nimeke

Sotilaan rikosoikeudellinen vastuu

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä käsitellään sotilaan rikosoikeudellista vastuuta asepalvelusta suoritettaessa. Työn tarkoituksena oli selvittää rikoslain 45. luvun sotilasrikokset. Työn keskeisimpinä lähteinä toimii rikoslaki (39/1889) ja asevelvollisuuslaki (1438/2007).

Työssä käytettiin lainopillista pöytäkirjatutkimusta, jossa tutkimuskysymyksiin vastattiin voimassa olevien oikeuslähteiden avulla.

Sotilaita varten rikoslakiin otettiin oma lukunsa, jossa säädetään sotilasrikoksista. Tällä erityissääntelyllä ja kurinpitomenettelyllä on pyritty turvaamaan kurin ja järjestyksen sekä hyvän hengen säilyminen puolustusvoimissa. Sotilasrikokset jaetaan palvelus-, vartio-, poissaolo-, kuuliaisuus-, esimies- ja muihin rikoksiin sekä sota-ajan rikoksiin. Näiden kaikkien rikoksien kriminalisoinnilla halutaan turvata kurin ja järjestyksen säilyminen puolustusvoimissa. Kyseisiä aiheita käsitellään opinnäytetyössä.

Opinnäytetyö vastaa kysymykseen, mitä sotilaan rikosoikeudellinen vastuu tarkoittaa. Kysymykseen vastattiin käyttämällä lähteinä lain säädöksiä, hallituksen esityksiä, kirjallisuutta ja oikeuskäytäntöjä. Lisäksi aiheeseen liittyy ajankohtaista pohdintaa asepalveluksesta ja miten sotilaan rikosoikeus näkyy palveluksessa.

Kieli

suomi

Sivuja

38

Asiasanat

Asevelvollisuus, sotilasrikokset, rikoslaki, sotilaskurinpitomenettely

	<p>THESIS October 2016 Degree Programme in Business Economics Karjalankatu 3 FI 80300 JOENSUU FINLAND Tel. 358-13-260 6800</p>
<p>Author</p> <p>Vatanen Paula</p>	
<p>Title</p> <p>Soldier's Criminal Liability</p>	
<p>Abstract</p> <p>This thesis deals with soldier's criminal liability during military service. The purpose of this project was to study out chapter 45 of The Criminal Code of Finland and military crimes. A central role in this thesis was The Criminal Code of Finland (39/1889) and The Military Service Code of Finland.</p> <p>The used research method was legal writing desk research, where research questions were answered on the basis of the existing legal sources.</p> <p>The Criminal Code of Finland includes its own chapter for soldiers legislated for military crimes. This specific regulation and disciplinary procedure is intended to ensure the maintenance of good order and discipline and good spirit in the armed forces. The military crimes are divided into service-, patrol-, absence-, obedience-, supervisory and other crimes as well wartime crimes. For all these crimes criminalization is to ensure the preservation of good order and discipline in the armed forces. These subjects are discussed in the thesis.</p> <p>The thesis answers the question of what Soldier's Criminal Liability means. The question was answered by using a source of the law, Government bills, literature and legal praxis. In addition, the topic related to current reflection on the military service and how Soldier's Criminal Liability appears in the service.</p>	
<p>Language</p> <p>Finnish</p>	<p>Pages</p> <p>38</p>
<p>Keywords</p> <p>Military service, soldier crimes, The Criminal Code of Finland, military disciplinary proceedings</p>	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Asevelvollisuus	7
2.1	Mitä asevelvollisuus tarkoittaa?.....	7
2.2	Asevelvollisen oikeudet ja velvollisuudet.....	11
3	Sotilasrikokset.....	16
3.1	Palvelusrikokset	16
3.2	Vartiorikokset	19
3.3	Poissaolorikokset	20
3.4	Kuuliaisuusrikokset.....	23
3.5	Esimiesrikokset	26
3.6	Muut rikokset.....	26
4	Sotilasrikosprosessi	27
4.1	Sotilaskurinpitomenettely	27
4.2	Esitutkinta.....	29
4.3	Kurinpitoasian päättäminen.....	31
4.4	Sotilasoikeudenkäynti.....	33
5	Pohdinta.....	34
	Lähteet.....	38

1 Johdanto

Moni mies aloittaa asepalveluksensa 18 vuotta täytettyään joko tammikuun tai heinäkuun erässä. Suomessa asepalveluksen voi suorittaa joko armeijaan tai siviilipalvelukseen astumisella. Lisäksi Suomessa on naisten vapaaehtoinen asepalvelus sekä aseeton palvelus. Miehet lähtevät armeijaan 18 vuotta täytettyään ja naiset vapaaehtoisesti ja palvelusaika on puolesta vuodesta vuoteen. Asevelvollisella on paljon velvollisuuksia palvelukseen liittyen. Velvollisuuksien laiminlyönnistä voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen. Nuori ei välttämättä ole asepalveluksessa vapaaehtoisesti ja tämä voi johtaa palveluksen tehtävien erinäisiin laiminlyönteihin. Moni ei välttämättä tiedä tai ymmärrä tekojensa seurauksia ja että esimerkiksi aamupalasta kieltäytyminen voi johtaa lievään palvelusrikokseen.

Puolustusvoimien tehtävien ja niihin liittyvien erityisolosuhteiden vuoksi sotilaita varten on rikoslakiin otettu oma lukunsa, jossa on säädetty sotilasrikoksista. Erityissäätelyllä ja kurinpitomenettelyllä on pyritty turvaamaan kurin ja järjestyksen sekä hyvän hengen säilyminen puolustusvoimissa. Sotilaskuria on pidetty armeijan perus- ja elinehtona. Sotilasrikokset on jaettu palvelus-, vartio-, poissaolo-, kuuliaisuus-, esimies- ja muihin rikoksiin sekä sota-ajan rikoksiin. Näiden kaikkien rikoksien kriminalisoinnilla on haluttu turvata kurin ja järjestyksen säilyminen puolustusvoimissa. (Nuutila & Ojala 2008, 1197.) Sotilaallisella kurilla tarkoitetaan tässä yhteydessä annettujen käskyjen ja määräysten täsmällistä noudattamista. Kuri, jota tavoitellaan, saavutetaan silloin, kun yksilön käyttäytyminen perustuu riittävään itsekuriin ja joukon toiminta yhteiseen tahtoon toteuttaa annetut tehtävät. (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 12.)

Sotilaillakin on nykyisin kuitenkin normaalioloissa kaikille kuuluva perusoikeuksien suoja. Sotilasrikosten sääntely ei siksi saa poiketa ilman hyväksyttävää syytä yleisistä laeista. Sotilasrikosten käsittely on siirretty rauhan aikana erikseen määrättyihin alioikeuksiin ja sotilaskurinpitomenettelystä on ollut voimassa oma erillinen lakinsa. Vuoteen 2001 saakka yleisimpiä sotilasrikosasioita olivat luvaton poissaolo ja karkaaminen. Vuoden 2001 jälkeen yleisimmäksi rikokseksi

muodostuivat palvelusrikokset, jotka ovat kattaneet lähes puolet kaikista sotilasrikoksista. (Nuutila & Ojala 2008, 1197–1199.) Yleisessä palvelusohjesäännössä on myös oma säännöksensä, jossa linjataan sotilaan oikeudesta lain ja hyvien tapojen mukaiseen, asialliseen, oikeudenmukaiseen ja ihmisarvoiseen kohteluun. Laki suojaa muun muassa sotilasta esimiehen käskyvallan väärinkäytöltä, epäoikeudenmukaiselta kohtelulta, loukkauksilta ja aiheettomilta syytöksiltä. Jos sotilas pitää jotain menettelyä vääränä, hänellä on oikeus hakea oikeusturvaa ylemmältä esimieheltä tai eduskunnan oikeusasiamieheltä ottamalla asia esille heidän kanssaan taikka tekemällä kantelu. (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 13.)

Opinnäytetyössäni perehdytään tarkemmin asepalvelusta suorittavan henkilön velvollisuuksiin asepalvelusta suorittaessa ja mitä rikosoikeudellisia seuraamuksia laiminlyönneistä voi aiheutua. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää asepalvelusta käsittävä rikoslaki ja ottaa kantaa siihen, miten sotilaan rikosoikeudellinen vastuu näkyy asepalvelukseen astujan arjessa. Olen rajannut opinnäytetyön aiheen sotilasrikoksiin, jotka ovat keskeisiä asepalveluksen aikana. Tähän kuuluvat palvelus-, vartio-, poissaolo-, kuuliaisuus-, esimies- ja muut rikokset. Sota-ajan rikokset olen jättänyt työn ulkopuolelle. Valtaosa sotilasrikoksista käsitellään kurinpitomenettelyssä. Tämän vuoksi olen ottanut aiheeseeni mukaan niin sanotun sotilasrikosprosessin johon kuuluvat sotilaskurinpitomenettely ja sotilasoikeudenkäynti. Sotilasoikeudenkäynnin olen jättänyt työssäni pintaraapaisuksi, koska kuten yllämainitussa kappaleessa todetaan, valtaosa sotilasrikoksista jää sotilaskurinpitomenettelyn tasolle, eikä sotilasoikeudenkäsitellylle ole tarvetta.

Käytän työssäni tutkimusmenetelmänä lainopillista kirjoituspöytä tutkimusta. Lainopin eli normatiivisen oikeustieteen keskeisiksi tehtäviksi on katsottu oikeussäännösten tulkinta ja systematisointi. Siinä korostuu oikeuslähdeoppi keskeisenä lähtökohtana (Lindfors 2004, 10–11). Lainoppi on toimintaa, jossa säädosinformaatiotekstejä tulkitaan niin pitkälle, ettei kuulijalle jää enää mitään pääteltävää kyseessä olevassa asiassa siten, että tuotetaan perusteltuja tulkintakannanottoja, joista ilmenee, mitä ja millä perusteilla tulkitsija pitää oikeudellista tekstiä merkityssisältönä. Lainopin voidaan katsoa olevan myös her-

meneuttista tiedettä. Hermeneutiikka tarkoittaa tulkittamista. Lainoppi eli oikeudellinen hermeneutiikka on siis oikeudellisten tekstien tulkintaan liittyvä toimintamuoto. Siinä pyritään antamaan tulkinnalla merkityssisältöjä niille käsitteille, joita oikeudellisissa teksteissä ilmenee. (Husa 1997, 11–13.)

2 Asevelvollisuus

2.1 Mitä asevelvollisuus tarkoittaa?

Maanpuolustusvelvollisuudesta säädetään Suomen perustuslaissa. Suomen perustuslain (731/1999) mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on velvollisuus osallistua isänmaan puolustamiseen tai avustamaan sitä laissa säädetyillä tavoilla. Sotilaallisesta maanpuoluksesta voi kieltäytyä tietyin vakaumuksin, mutta näistä säädetään lailla erikseen. (127 §.) Maanpuoluksesta puhuttaessa ajatellaan yleisesti vain sotilaallista maanpuolustusta, vaikka se koskettaa koko yhteiskuntaa. Se kattaa talouselämän, liikenteen, energia- ja elintarvikehuollon, sosiaalisektorin ja kaikkien muidenkin yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen puolustamista. Yllämainitun perustuslain 127 §:n mukaan maanpuolustus ulottuu näin ollen sekä miehiin että naisiin. Asevelvollisuuslaki koskettaa miehiä, jotka ovat lain mukaan asevelvollisia. Asevelvollinen, joka uskonnollisen tai eettisen vakaumuksen perusteella ei voi suorittaa aseellista palvelusta, voi hakea aseettomaan palvelukseen. Tällainen henkilö palvelee yleensä esimerkiksi kirjurina, kuljettajana, varastomiehenä tai lääkintämiehenä. Henkilö, joka ei voi suorittaa asevelvollisuutta puolustusvoimissa, vapautetaan suorittamasta asepalvelus rauhanaikana ja määrätään suorittamaan siviilipalvelus. Jehovan todistajat voidaan vapauttaa niin varusmies- kuin siviilipalveluksesta. (Buure-Hägglund 2002, 4–5.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollisuus on jokaisella miespuolisella 18 vuotta täyttäneellä Suomen kansalaisella aina sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta (2.1 §). Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaan nainen voidaan ottaa varusmiespalvelusta

vastaavaan vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakemuksesta. Naisen täytyy olla palvelukseen astuessaan Suomen kansalainen, 18 vuotta täyttänyt, enintään 29-vuotias sekä terveydeltään ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan asepalvelukseen sopiva. (1 §.) Naisen asepalvelus rinnastetaan kaikin puolin miesten asepalvelukseen ja asepalvelus suoritetaan samalla tapaa kuin asevelvollisuuslaissa säädetään (3 §).

Palvelukseen voidaan määrätä asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan vain palveluskelpoinen asevelvollinen. Palveluskelpoisuudella tarkoitetaan asevelvollisen kykyä suoriutua palveluksessa siten, ettei hän vaaranna omaa tai muiden palvelusturvallisuutta. (9 §.) Lakiin on haluttu ottaa selkeä säännös, jonka nojalla asianomainen voidaan vapauttaa palveluksesta, jos asianomaisen hyväksyminen palvelukseen olisi turvallisuusriski palvelustovereille että puolustusvoimille. Asevelvollisen tulee siis olla terve ja kyetä suorittamaan hänelle tarkoitettuja palvelustehtäviä. (HE 37/2007, 29–30.) Palveluskelpoisuuteen vaikuttavat asevelvollisen terveydentila, fyysinen sekä henkinen suoriutumiskyky. Palveluskelpoisuus päätetään niiden tietojen mukaan, jotka voidaan saada asevelvolliselta itseltään, terveydenhoitajalta, soveltuvuuskokeella tai muulta viranomaiselta 96§:n mukaan. (9.2 §.) Keskeisimmässä asemassa ovat tiedot, jotka voidaan saada asevelvolliselta itseltään esimerkiksi kyselyllä, tai sotilasviranomaiselle toimitetusta terveydentilaa koskevasta lääkärinlausunnosta. Muita viranomaisia, joiden tiedoilla voi olla merkitystä palvelussuhdetta määrittäessä ovat sosiaaliviranomaiset sekä poliisit. (HE 37/2007, 29–30.) Valtioneuvoston asevelvollisuudesta annetun asetuksen (1443/2007) mukaan aluetoimisto lähettää kutsunanalaiselle kyselylomakkeen tämän terveydentilan selvittämiseksi jossa ohjeistetaan kyselyyn vastaamisesta ja ennakkoterveydentarkastukseen osallistumisesta (3§).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan, jos asevelvollisella on vaikea vamma tai sairaus, joka estää palveluksen, vapautetaan hänet rauhan aikana palveluksesta. Palveluksesta voidaan myös vapauttaa asevelvollinen, joka todetaan terveydentilan vuoksi kykenemättömäksi palvelukseen siten, ettei kouluttaminen ole enää tarkoituksenmukaista pitemmällä aikavälillä, taikka jos hän on vaaraksi palvelusturvallisuudelle. Jos palveluskelpoisuus puuttuu tilapäisesti, asevelvollis-

nen jätetään määräämättä palvelukseen taikka vapautetaan siitä toistaiseksi. Asevelvollisen on kuitenkin osallistuttava myöhemmin määrättävään tarkastukseen. Määräys voidaan antaa kerran taikka useamman kerran, mutta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. (10§.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan kutsunnassa määritetään asevelvollisen palveluskelpoisuus, jonka mukaan palvelus määräytyy (12 §). Kutsunta on tilaisuudeltaan merkityksellinen molemmille osapuolille. Asevelvollisella se on ensimmäinen henkilökohtainen tilanne, jossa ollaan kosketuksessa puolustusvoimiin ja saadaan tietoa maanpuolustusvelvollisuudesta. Puolustusvoimat taaskin saavat tietoa asevelvollisesta ja hänen toiveet esimerkiksi palveluspai- kasta ja ajasta. (HE 37/2007, 31.) Kutsunanalainen on yleensä miespuolinen Suomen kansalainen, joka on täyttänyt 18 vuotta kutsuntavuonna (13.1 §). Kutsunnat pidetään vuosittain siten, että ne aloitetaan aikaisintaan 15. elokuuta ja päätetään viimeistään 15. joulukuuta. Kutsunanalainen merkitään kutsunta- luetteloon sen kunnan mukaan, jossa henkilöllä on ollut kotikunta tai väestökir- janpitokunta 1. tammikuuta. Kutsunnan aika ja paikka ilmoitetaan kutsuntakuu- lutuksella, joka on nähtävillä puolustusvoimien verkkosivuilla ja kunnan ilmoitus- taululla kaksi viikkoa ennen kutsuntojen ajankohtaa. (15 §.) Kutsunanalaisen on osallistuttava henkilökohtaisesti kutsuntatilaisuuteen, joka on kutsuntakuulu- tettu, jollei häntä ole vapautettu läsnäolovelvollisuudesta (16 §).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollinen määrätään aloittamaan varusmiespalvelus yleisenä tai erityisenä palveluksen aloittamispäivänä, kuiten- kin viimeistään kolmantena kalenterivuonna kutsunnan jälkeen. Varusmiehen, joka ei ole saapunut varusmiespalvelukseen määräaikana laillisen esteen vuok- si, on aloitettava palvelus heti, kun laillinen este lakkaa, jollei hänelle ole mää- rätty muuta aikaa. (28 §.) Palvelus aloitetaan yleensä joko tammikuussa tai hei- näkuussa. Jos palvelus aloitetaan jonain muuna päivänä, se voi johtua esimer- kiksi tilanteesta, jossa palveluksen aiemmin keskeyttänyt asevelvollinen jatkaa palvelustaan kesken koulutusohjelman. (HE 37/2007, 37–38.)

Varusmiespalveluksen tarkoituksena on asevelvollisuuslain (1438/2007) mu- kaan kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset erilaisiin sotilaallisiin maanpuo-

lustustehtäviin. Varusmiespalveluksessa tuotetaan sodan ajan varalle tarvittavia joukkokokonaisuuksia. Sotilaan peruskoulutuskaudella opetellaan sotilaan perustaitoja ja tehdään tarvittavat soveltuvuus- ja kuntotaitotestit. Osana peruskoulutuskautta arvioidaan myös soveltuvuutta erikois- tai johtajakoulutukseen. Erikoiskoulutuskaudella koulutetaan miehistön tehtäviin, erityistaitoja vaativiin miehistötehtäviin sekä vaativimpiin miehistön erityistehtäviin. Johtajakoulutuskaudella annetaan koulutus aliupseerin ja upseerin tehtäviin. Erityis- ja johtajakoulutuksen saaneet varusmiehet koulutetaan toimimaan sodanajan joukon tehtävissä. (36 §.) Varusmiespalvelusaika on miehistön tehtäviin koulutettavalla 165 päivää, erityistaitoa vaativiin tehtäviin koulutettavilla 255 päivää ja upseereiksi, aliupseereiksi tai miehistön vaativimpiin erityistehtäviin koulutettavilla 347 päivää (37 §). Miehistön vaativimpiin erityistehtäviin kuuluvat muun muassa panssarijoukkojen, radio-, elektroniikka- ja viestialan tehtävät, osa sotilasajoneuvon kuljettajan tehtävistä sekä merivoimien erikoispalvelutehtävät ja vastaavat muut teknisesti tai muutoin erittäin vaativat ja vastuulliset tehtävät (HE 37/2007, 41).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan varusmies voidaan määrätä koulutettavaksi aliupseeriksi tai upseeriksi reserviin, jos hän on osoittanut johtamistaitoa ja soveltuvuutta kyseisiin tehtäviin suorittaessaan palvelustehtäviä ja soveltavuuskokeita varusmiespalveluksen aikana (38.1 §). Koulutukseen määrättäessä ratkaisee myös asevelvollisen oma halukkuus ja paikat pyritään ensisijaisesti täyttämään halukkuuden mukaan. Tilanteissa, joissa halukkaita ei ole riittävästi, voidaan koulutukseen määrätä. (HE 37/2007, 41.) Johtajakoulutus tai miehistön vaativampi erityiskoulutus voidaan keskeyttää jos varusmies on estynyt osallistumaan koulutukseen niin pitkältä ajalta, etteivät koulutustavoitteet toteudu tai muuten kykene suoriutumaan koulutuksesta. Koulutus keskeytyy myös silloin, kun varusmies on syyllistynyt rikokseen tai käytöksellään osoittanut sopimattomuutta koko koulutukseen. Jos varusmies on käyttäytynyt sopimattomasti, koulutus voidaan keskeyttää jo pelkästään siksi, että kyseinen tieto sopimattomasta käytöksestä on tullut sotilasviranomaisen henkilön tietoon koulutukseen määräämisen jälkeen. (40 §.) Koulutustavoitteet eivät välttämättä toteudu asevelvollisen itsestään riippuvan syyn takia esimerkiksi jos asevelvollinen sairastuu pitkäksi ajaksi tai vammautuu. Sopimaton käytös tai syyllisyys rikokseen voi pois

sulkea tietyt koulutukset joihin tarvitaan nuhteetonta taustaa, kuten sotilaspoliisin koulutus. (HE 37/2007, 42.)

2.2 Asevelvollisen oikeudet ja velvollisuudet

Varusmies ei saa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan palveluksen aikana harjoittaa elinkeinoa tai ammattia, eikä ottaa vastaan kunnallista tai muuta julkista tehtävää ilman joukko-osaston komentajan antamaa lupaa, jos tällainen toiminta edellyttää vapaa-ajan ulkopuolella käytettävää aikaa (palvelusaikaa) tai se voi muuten merkittävästi haitata palvelustehtävien asianmukaista hoitamista (43 §).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan varusmiespalveluksessa olevalla on oikeus henkilökohtaiseen lomaan, joka myönnetään ilman erikseen esitettävää syytä. Henkilökohtaisen loman pituus määräytyy palvelusajan mukaisesti, joka voi olla 6, 12 tai 18 päivää. Varusmiehellä on lisäksi oikeus isyysvapaaseen oman lapsen syntymän yhteydessä, joka on 12 päivää. (44 §.) Osa henkilökohtaisista lomista myönnetään siten, että koko joukkoyksikkö on samaan aikaan lomalla. Isyysvapaat on yleensä pidettävä kuukauden kuluessa lapsen syntymästä siten, että se sattuu koulutuksen kannalta sopivaan ajankohtaan. (HE 37/2007, 43.) Varusmiehelle määrätään pääsääntöisesti yksi henkilökohtainen lomapäivä kuukautta kohden siten, että lomapäivä on joko perjantai tai maanantai. Loput lomista saa varusmies itse päättää. (Kainuun prikaatin palvelusohje 2015, 25.) Varusmies voi saada kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää, jos hän on palveluksessa erityisesti kunnostautunut. Pääesikunta antaa tarkempia määräyksiä kuntoisuusloman myöntämisestä. (45 §.) Edellä mainittujen lomien lisäksi varusmiehelle voidaan myöntää lomaa enintään 180 päivää pakottavasta henkilökohtaisesta syystä (46 §). Henkilökohtaisen ja kuntoisuusloman myöntämistä koskevan asian käsittelee ja ratkaisee perusyksikön päällikkö. Pakottavasta henkilökohtaisesta syystä myönnettävän loman asian käsittelee ja ratkaisee perusyksikön päällikkö, joukkoyksikön komentaja tai joukko-osaston komentaja. (47 §.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollinen kuuluu varusmiespalveluksen jälkeen reserviin siten, että miehistöön kuuluva on reservissä sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 50 vuotta. Upseeri, opistoupseeri ja aliupseeri ovat sen vuoden loppuun, kun he täyttävät 60 vuotta. Upseeri, jolla on everstin tai kommodorin ja niitä ylempi sotilasarvo kuuluu reserviin niin kauan kuin hän on palveluskelpoinen. Varareserviin kuuluu asevelvollinen, joka ei ole vielä suorittanut varusmiespalvelusta, ei kuulu reserviin tai on vapautettu palveluksesta rauhan aikana. (49 §.) Reservissä oleva asevelvollinen on velvollinen osallistumaan kertausharjoitukseen, jonka yhteenlaskettu enimmäisaika on miehistöllä 40 päivää, miehistön erityistaitoa vaativiin ja miehistön vaativimpiin erityistehtäviin koulutettavalla 75 päivää sekä aliupseerilla, opistoupseerilla ja upseerilla 100 päivää (50.1 §).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan palvelusaika määräytyy siitä päivästä, jolloin asevelvollinen saapuu palvelukseen. Palvelusaikaan kuuluvat niin palveluksen aloittamispäivä kuin kotiuttamispäivä. Jos asevelvollinen palvelee Suomen alueen ulkopuolella palvelusaikansa päättyessä, kotiutetaan hänet heti Suomen alueelle palattuaan. Ylimääräisesti palvelut päivät luetaan hyväksi kertausharjoituksena. Jos asevelvollinen suorittaa palvelusajan päättyessä arestirangaistusta, hänen palveluksensa jatkuu rangaistuksen suorittamisen ajan. (52 §.) Palvelusaikaa ei ole aika, jonka varusmies on pakottavasta henkilökohtaisesta syystä ollut lomalla, aika jonka hän on ollut luvattomasti poissa palveluksesta, arestiaika siltä osin kuin varusmies on suorittanut arestirangaistusta yhteensä yli kymmenen vuorokautta, aika jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä rikoksesta epäiltynä, yleisessä rangaistuslaitoksessa suoritetun vankeusrangaistuksen taikka samalla kertaa täytäntöön pantavan arestirangaistuksen aika (53 §).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollisen on oman valintansa mukaan vannottava sotilasvala tai annettava sotilasvakuutus (54 §). Kyseinen sotilasvala ja -vakuutus ovat sotilasorganisaatioon kuuluva perinne. Puolustusvoimissa sen merkitys näkyy siinä, että sen katsotaan olevan maanpuolustustahtoa nostattava tapahtuma sekä joukon yhtenäisyyttä korostava tapahtuma. Ennen kuin vala vannotaan tai vakuutus annetaan, asianomaiselle selvitetään

sotilaan velvollisuuksia ja oikeuksia. Hänelle opetetaan myös valan ja vakuutuksen merkitys. Sotilasvala ja vakuutus suoritetaan peruskoulutuskauden lopussa. (HE 37/2007, 45.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollisen opetuskieli on suomi tai ruotsi ja asevelvollisella on oikeus tulla määrätyksi joukko-osastoon, jonka opetuskielenä on hänen äidinkiелensä. Opetuskieli voi olla jokin muu, kuin asevelvollisen oma äidinkieli, jos opetus liittyy kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan tai siihen on jokin muu erityinen syy. (55 §.) Syrjintäkiellon mukaan kehtään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (56 §). Yllämainitut syrjintäperusteet eivät ole tyhjentävä luettelo. Asevelvollisen asettaminen eri asemaan ilman perusteltua syytä muun säännöksessä rinnastettavan seikan vuoksi olisi kiellettyä syrjintää. (HE 37/2007, 45.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollisen tulee palvella hänelle määrättyssä joukossa. Lisäksi hänen tulee noudattaa sotilaallista järjestystä ja palvelusta koskevia määräyksiä, esimiehen käskyjä ja muita palvelukseen kuuluvia velvollisuuksia. Jos asevelvolliselle ei ole erikseen annettu lupaa poistua palveluksesta, tulee hänen olla hänelle määrättyssä palveluspaikassa. (57 §.) Asevelvollinen on sotilasesimiehen käskyvallan alainen palveluksessa ollessaan. Palveluksen luonteeseen kuuluu, että palveluksen aikana asevelvollisen liikkumisvapaus on rajoitetumpi kuin muun kansalaisen. Palveluksesta ja siihen liittyvistä seikoista on perinteiseen tapaan määrätty ohjesäännöissä, kuten esimerkiksi yleisessä palvelusohjesäännössä. (HE 37/2007, 46.)

Yleinen palvelusohjesääntö perustuu asevelvollisuuslain 57 §:ään. Ohjesäännössä on perusteet puolustusvoimien henkilöstörakenteesta, palvelusmääräyksistä, varuskuntajärjestelyistä, turvallisuustoiminnasta, terveydenhuollosta, tiedustustoiminnasta, viestinnästä ja perinteisistä sotilaallisista tilaisuuksista. Yleinen palvelusohjesääntö luo yhtenäiset käyttäytymis- ja toimintamallit puolustusvoimien sotilashenkilöstölle. Se rakentuu suomalaisille sotilasperinteille ja tukee

puolustusvoimien arvopohjaa. Yleistä palvelusohjesääntöä noudatetaan kotimaan tehtävissä sekä osittain kriisinhallintatehtävissä. (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 10.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan palveluksessa olevalla on oikeus riittävään lepoon ja virkistystä varten tarpeelliseen vapaa-aikaan. Sotilasviranomaisen luvalla vapaa-aika voidaan viettää myös palveluspaikan ulkopuolella. Vapaa-ajasta ja levosta määrätään tarkemmin sotilaskäskynä. (58 §.) Asevelvolliselle on annettava mahdollisuus riittävään lepoon, ottaen huomioon palveluksen rasittavuus esimerkiksi vaativa harjoitus. Lepo tulee huomioida esimerkiksi ajoneuvon kuljettajien kohdalla. Palveluksesta palauttamiseen on lisäksi annettava vapaa-aikaa. (HE 37/2007, 46.)

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvolliselle voidaan myöntää lyhytaikainen poissaolo palveluspaikasta lääkärinlausunnon perusteella sairaudesta tai vammautumisesta toipumisen takia, lähiomaisen kuolemantapauksen tai tämän äkillisen vakavan sairauden takia tai muun henkilökohtaisen pakottavan syyn takia. Poissaolon käsittelee ja ratkaisee yksikön päällikkö, joukkoyksikön komentaja, joukko-osaston komentaja tai kertausharjoituksen johtaja. (59 §.) Yleensä sairastunut varusmies hoidetaan varuskunnassa tai kasarmin ulkopuolella terveydenhoitolaitoksessa. Varusmies voidaan kuitenkin sairaalahoidon jälkeen päästää lyhyeksi ajaksi lääkärin määräämään kotihoitoon, jos se on edellytys toipumiselle. Palveluksesta voidaan tarvittaessa antaa myös helpotuksia, kuten vapautus ulkopalveluksesta. Lähiomaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä asevelvollisen aviopuolisoa ja lapsia, vanhempia, ottovanhempia, sisaruksia sekä isovanhempia. (HE 37/2007, 46.) Joukko-osaston komentaja voi keskeyttää asevelvollisen palveluksen ja kotiuttaa hänet, jos hänen koulutus on keskeytetty 40 §: 1 kohdan nojalla ja asevelvollinen on kykenemätön myös muuhun palvelukseen pitkähkön ajan. Asevelvollista on kuitenkin kuultava henkilökohtaisesti, jos palvelus keskeytetään yllä mainitulla perusteella. Palvelus voidaan myös keskeyttää, jos asevelvollinen on epäiltynä sellaisesta rikoksesta tai käyttäytyy siten, että perustellusti on aihetta epäillä hänen vaarantavan vakavasti muiden palvelusturvallisuuden. Kertausharjoituksen johtaja voi keskeyttää kertausharjoituksessa olevan asevelvollisen palveluksen ja kotiuttaa hänet

samoin perustein, kuin yllämainitut. Asevelvollisen palvelus voidaan keskeyttää puolustusministeriön päätöksellä, jos se on välttämätöntä, jotta vaarallinen tartuntatauti voidaan estää leviämistä tai muusta pakottavasta syystä. (60 §.) Muu pakottava syy, joka edellyttäisi puolustusministeriön päätöstä, voisi olla esimerkiksi ydinlaskeuma. Kyseessä olisi tällöin poikkeuksellinen tilanne. (HE 37/2007, 47.) Asevelvollisen palvelus voidaan keskeyttää ja hänet kotiuttaa, jos hän on tehnyt hakemuksen siviilipalvelukseen tai täydennyspalvelukseen (60 §).

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan asevelvollisen tulee käyttää sotilaspuvua ollessaan palveluksessa, jollei palvelustehtävän laatu tai muu syy yksittäistapauksessa toisin määrää. Ulkoasun on täytettävä sotilaallisesta yhdenmukaisuudesta ja palvelusturvallisuudesta johtuvat vaatimukset. Palveluksessa olevan ulkoasusta annetaan lisää määräyksiä sotilaskäskynä. (66 §.) Suomessa on katsottu, että sotilaan tulee herättää luottamusta jo ulkoisella olemuksellaan. Palvelusturvallisuuden vuoksi esimerkiksi korvarenkaat ja muut lävistykset on kielletty turvallisuusriskin vuoksi. Muut korut voivat myös joissakin tapauksissa aiheuttaa tapaturman riskin kuten myös pitkät hiukset tai niiden sitominen hiusneuloilla. Sotilaan ulkoasusta voidaan antaa myös määräyksiä erilaisilla ohjesäännöksillä, kuten yleisellä palvelusohjesäännöllä ja sotilas- ja virkapukuohjesäännöllä. (HE 37/2007, 53.) Sotilaspuvun tulee olla ehjä, puhdas ja sopivan kokoinen. Nahkakenkien tulee olla kiillotetut ja sotilaan on muutenkin pidettävä huolta henkilökohtaisesta hygieniastaan. Siviilivaatteita saa käyttää sotilaspuvun alla omalla vastuulla, mutta ne eivät saa näkyä ulospäin. Ulkona liikuttaessa käytetään päähinettä, ilman päähinettä voidaan ulkona esiintyä vain hetkellisesti. Näkyvien tai palvelusta vaarantavien korujen tai lävistysten käyttö sotilaspuvun kanssa on kielletty. Kihla- ja vihkisormuksia sekä ammattisormuksia voi käyttää, mikäli ne eivät vaaranna palvelusturvallisuutta. (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 24.)

3 Sotilasrikokset

3.1 Palvelusrikokset

Rikoslain (39/1889) mukaan palvelusrikoksesta on kysymys silloin, jos sotilas rikkoo tai jättää täyttämättä palvelukseen kuuluvan velvollisuuden. Palvelusrikos on kyseessä myös silloin, kun sotilas rikkoo tai jättää täyttämättä sotilaallista järjestystä koskevan ohjesäännöllä tai muulla tavoin annetun määräyksen. Jos erikseen ei toisin säädetä, sotilas voidaan tuomita kurinpitörangaistukseen tai vankeuteen enintään vuodeksi. (45:1.1 §.) Palvelusrikoksen pykälää sovelletaan myös luvattoman lainan ottoon sekä kurittomuuteen (HE 17/1999, 6). Palvelusrikos on lähinnä toissijainen, koska yleensä jokin muu sotilasrikos esimerkiksi lahjuksen ottamisrikokset tai virkasalaisuuden rikkominen syrjäyttävät sen. Se että palvelusrikos täyttyy pelkästään palvelusvelvollisuuden rikkomisella tai täyttämättä jättämisellä on ongelmallinen lailla säätämisen vaatimuksen näkökulmasta, koska palvelukseen kuuluvan velvollisuuden rikkominen on yleensä oma itsenäinen tekotapa, jolla on merkitystä tunnusmerkistöä tutkittaessa. Palvelusrikoksen tunnusmerkistössä ei tule ilmi se, mistä palvelukseen kuuluva velvollisuus olisi määritettävissä. Yleensä sotilaan palvelusvelvollisuus tuleekin määrittää muista säännöksistä ja määräyksistä. Palvelusrikoksen mukaan tuomitaan lähinnä silloin, jos velvollisuuden rikkomisesta ei ole erikseen erityissäännöstä. (Nuutila & Ojala 2008, 1209–1210.)

Esimerkki palvelusrikkomuksesta löytyy ratkaisusta KKO 1989:44, jossa sotilas A oli kuljettaessaan puolustusvoimien kuorma-autoa törmännyt vastaan tulevan kuljettajan autoon sen seurauksena, että molemmat kuljetusvälineet vahingoituivat. A ei ollut sovittanut ajoneuvonsa vauhtia kelin ja tilanteen vaatimien olosuhteiden mukaiseksi. Sen lisäksi, että A tuomittiin sakkoon tieliikennelain mukaiseen liikenteen vaarantamiseen, A:n katsottiin olevan sotilaana suorittamassa palvelusta. Tämän vuoksi A:n palvelukseen on kuulunut velvollisuus noudattaa yleisiä liikennesääntöjä, jonka vuoksi A:n katsottiin syyllistyneen myös palvelusrikkomukseen.

Rikoslain (39/1889) mukaan palvelusrikoksesta tuomitaan myös sotilas, jonka palvelustehtävän suoritus on alentunut alkoholin tai muun huumaavan aineen vuoksi tai joka vahingoittaa itseään ja terveyttään, yrittää sitä tai esittää valheellisen tiedon saadakseen itselleen vapautuksen, loman tai muun helpotuksen palveluksesta (45:1.2 §). Päihtymys palveluksessa on kriminalisoitu, koska armeijaolosuhteissa se voi vaarantaa monien ihmisten turvallisuutta. Alkoholiin rinnastetaan huumeet, lääkkeet sekä muut päihteet. Palvelusrikoksen täyttymisellä ei ole promillerajaa. Päihtymys voi olla myös krapulassa palveluksessa olemista taikka nousuhumalaa. Teon rangaistavuuteen vaikuttaa palvelustehtävän luonne. Palveluksen välttämiskriminalisointi on taaskin perusteltu sillä, ettei varusmiehen terveys ole hänen oma asiansa, vaan palveluskunnan ylläpito on yksi koulutusyksikön tavoitteista. Siksi esimerkiksi itsensä tahallaan vilustuttaminen tai hoito-ohjeiden laiminlyönti ja hoidosta kieltäytyminen ovat rangaistavia tekoja. Rangaistavuutta mietittäessä on otettava huomioon teon tahallisuus. Jos varusmies loukkaa itsensä liikenneonnettomuudessa omasta syystä, ei tekijää katsota syyllistyneen palveluksesta välttymiseltä, mutta jos hän kieltäytyy jälkihoidosta, voi se johtaa rangaistukseen. (Nuutila & Ojala 2008, 1216–1217.)

Rikoslain (39/1889) mukaan törkeä palvelusrikos on kyseessä silloin, jos tavoitellaan huomattavaa hyötyä, pyritään aiheuttamaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa tai rikos on tehty suorittaessa erityisen vastuunalaista tehtävää. Rikoksentehtäjä, joka syyllistyy tällaiseen palvelusrikokseen, joka muutoinkin voidaan katsoa törkeäksi, on tuomittava vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi. (45:2 §.) Palvelusrikos tuomitaan lievänä, jos palvelustehtävän laatu tai muut seikat huomioon ottaen voidaan arvostella vähäisenä. Tällöin lievästä palvelusrikoksesta tuomitaan kurinpitörangaistus. (45:3 §.) Törkeän palvelusrikoksen huomattavalla hyödyllä voidaan tarkoittaa käytännössä noin 5000 euron hyötyä. Erityisen vastuunalaisena tehtävänä voidaan katsoa ohjesäännön edellyttämiä selkeitä määräyksiä, joiden noudattamatta jättäminen voi vaarantaa toisen sotilaan hengen. Lieviin palvelusrikoksiin lukeutuvat yleensä päivittäiset varusmiesten tekemät palvelusrikokset kuten aamulenkiltä tai aamupalalta pois jäänti. (Nuutila & Ojala 2008, 1219–1220.) Törkeä ja lievä palvelusrikos on halettava erikseen kriminalisoida, koska on katsottu tarpeelliseksi, että esimiesaseman väärinkäytön moitittavuus voidaan korostaa palvelusrikosta ankarammalla

rangaistuksella. Tämä muutos on myös mahdollistanut sen, että erilaisissa tapauksissa voidaan joustaa lievempään tai ankarampaan suuntaan riippuen rikoksen laadusta. (HE 17/1999, 5.)

Rikoslain (39/1889) mukaan tuottamuksellisesta palvelusrikoksesta on kyse silloin, kun palvelusrikos on tehty huolimattomuudesta. Kyseisestä palvelusrikoksesta voidaan tuomita kurinpitörangaistusmenetelmin tai vankeudella enintään kolmeksi kuukaudeksi. (45:4 §.) Vankeusrangaistus on katsottu tarpeelliseksi siksi, jos teko törkeimmillään voi osoittaa tekijässä merkkejä tahallisesta toiminnasta, tai teko voi puolustusvoimien erityisolosuhteiden vuoksi aiheuttaa huomattavankin suurta vahinkoa tai vaaraa. Esimerkiksi räjähdys- tai polttoainearaston lähellä tupakoiminen tai huolimattomasti lentokoneen huoltotoissa toimiminen voisivat olla tällaisia. Vankeusrangaistusta tulisi tosin käyttää vain vakavimmissa tapauksissa. (HE 17/1999, 7.) Kyseinen tuottamuksellinen palvelusrikos edellyttää siis tahallisuutta. Tuottamusvaatimus täyttyy sillä, kun sotilas havaitsee tai hänen tulisi havaita menettelynsä virheet ja siitä aiheutuvat riskit. Huomioitava on se, ettei sotilas toimi huolimattomasti silloin, jos hänen ei tulisi tietääkään jotain asiaa ottaen huomioon kyseisen henkilön koulutukseen kuuluvat ohjeistukset. Sotilas voidaan tuomita tuottamuksellisesta palvelusrikoksesta vain sillä edellytyksellä, että hän selkeästi rikkoo tai laiminlyö noudattamasta jotakin ohjetta tai määräystä, joka aseman, koulutuksen ja tehtävän huomioon ottaen olisi pitänyt tuntea. (Nuutila & Ojala 2008, 1221.)

Tuottamuksellisesta palvelusrikoksesta oli muun muassa kyse ratkaisussa KKO 2005:126, jossa reserviläinen A tuomittiin kymmenen päivän päivä Sakkoon, koska hän ei osallistunut hänelle osoitettuun kertausharjoitukseen erehdyttyään kertausharjoituksen päivämäärästä. A oli ilmoittautunut tulevansa kertausharjoitukseen ja tehnyt merkinnän kalenteriin. Hän oli ilmoittanut poissaolostaan myös työnantajalleen. Erehdyksestään A oli kuitenkin merkinnyt kertausharjoituksen kalenteriin kuukautta myöhemmäksi. Huomattuaan virheen hän oli ollut yhteydessä sotilasviranomaisiin ja selittänyt tilanteen. Käräjäoikeus katsoi, ettei A:n menettely ollut tahallista, joka pois sulki A:lle luetut syytteet luvaton poissaolo sekä palvelusrikos. Hovioikeuden ratkaisu muutti tilannetta siten, että A:n erehdys ei poistanut teon tahallisuutta ja siksi A tuomittiin 15:sta päivä Sakkoon luvat-

tomasta poissaolosta. A valitti korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus katsoi, että A:n poissaolo oli erehdys, joka oli todeksi näytetty käräjäoikeudessa. Palvelusrikoksesta on kyse silloin, jos voidaan näyttää toteen, että teko on tahallinen. Koska A on kyseisessä tapauksessa toiminut huolimattomasti, ei teosta voida rankaista palvelusrikoksena, vaan kyseessä on tuottamuksellinen palvelusrikos.

3.2 Vartiorikokset

Rikoslain (39/1889) mukaan sotilas joka vartio- tai päivystystehtävää suorittaessaan poistuu luvattomasti vartiopaikaltaan tai päivystystehtävästä, tuomitaan vartiorikoksesta kurinpitorangaistuksella tai vankeudella kahdeksi vuodeksi. Jos sotilas ei saavu yllämainittuihin tehtäviin määräajassa, jättää täyttämättä tai rikkoo muutoin hänelle päivystyspalvelussa annettuja määräyksiä, voidaan hänet tuomita näin ollen myös vartiorikoksesta. (45:5 §.) Vartiorikoksesta tuomittaessa on otettava huomioon se, kuka on vartiomies tai päivystäjä. Oleellista on se, että vartiorikokseen syyllistyvää on itse suoritettava vartio- tai päivystystehtävää, pelkkä osastoon kuuluminen ei ole vielä riittävä syy. Vartio- tai päivystysmääräysten rikkomisesta on kyse silloin, jos päivystäjä esimerkiksi ei suorita päivystysohjeiden mukaisia määräyksiä kuten vartiokierroksella käynti tai aseiden laskeminen. Vartiorikoksena voidaan pitää myös sitä, jos vartiossa ollessa osoittelee toista henkilöä vartioaseella. (Nuutinen & Ojala 2008, 1222.)

Ratkaisussa KKO 1994:66 henkilö A oli syyllistynyt muun muassa vartiorikokseen sekä törkeään varkauteen valmistaessaan päivystystehtävässä ollessaan kahden rynnäkkökiväärin varastamista. A oli ollut päivystäjän apulaisena ja tällä välin valmistellut aseiden anastamista siten, että hän oli murtautunut voimapihdeillä asetelineen lukon hävittäen sen ja laittamalla tilalle samanlaisen lukon, johon hänellä oli avain. Yleisen palvelusohjesäännön mukaan päivystäjän velvollisuuksiin kuuluu valvoa kasarmijärjestystä ja yksikön hallussa olevan valtion omaisuuden, erityisesti asetelineissä olevien aseiden säilyttämistä. Aseiden säilyttäminen tarkastetaan muun muassa tarkastamalla asetelineiden lukitus. Näin ollen henkilö A oli toiminut tahallisesti hänelle kuuluneen päivystäjän velvollisuuksien vastaisesti.

Rikoslain (39/1889) mukaan törkeästä vartiorikoksesta tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enimmillään neljäksi vuodeksi vankeutta. Vartiorikos on törkeä silloin, kun siinä aiheutetaan huomattavaa taikka erityisen tuntuva vahinkoa, sekä sellaisen vahingon vaaraa ja se on kokonaisuutena arvostellen törkeä. (45:6 §.) Törkeä vartiorikos on haluttu sisällyttää lakiin siksi, että vartio- tehtävien vaatavuus voi vaihdella huomattavasti ja joidenkin vartio- ja päivystystehtävien laiminlyönti voi aiheuttaa erityisen tuntuva vahinkoa tai vahingon vaaraa, kuten vaarallisen tai arvokkaan omaisuuden sisältävän kohteen vartioiminen (HE 17/1999, 7). Tavanomaisen varusmiesyksikön lomapäivystämistä ankarammin rangaistavia tehtäviä voivat olla esimerkiksi ilmavalvonta tai päivystystehtävä, jossa vartioidaan käyttökuntoisia raskaita aseita. (Nuutila & Ojala 2008, 1223).

Rikoslain (39/1889) mukaan rikoksentekijä tuomitaan lievästä vartiorikoksesta joko kurinpitorangaistukseen taikka vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Lievä vartiorikos edellyttää sitä, että vartiorikos, vartio- tai päivystystehtävän laatu ja muut seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen vähäinen. (45:7 §.) Huolimattomasti tehdystä vartiorikoksesta on tuomittava tuottamuksellisesta vartiorikoksesta kurinpitorangaistukseen tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi (45:8 §). Lievästä vartiorikoksesta on kyse esimerkiksi tavanomaisesta varusmiesyksikön lomapäivystysvuorosta, jolloin rikoksentekijä poistuu lyhytaikaisesti päivystystehtävästä. Jos yksikön päivystystehtävä on jäänyt hoitamatta yli tunnin, kysymyksessä ei ole enää lievä vartiorikos. Tuottamuksellisesta vartiorikoksesta tuomitaan se, joka ei ole rikkonut velvollisuksiinsa tahallaan. (Nuutila & Ojala 2008, 1223)

3.3 Poissaolorikokset

Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan palveluksessa olevan asevelvollisen tulee olla palveluspaikassa, johon hänet on määrätty, ellei hänelle olla annettu lupaa poistua sieltä (5:57.2 §). Paikallaololla tarkoitetaan sitä aikaa, jonka varusmies on velvollinen olemaan tietyssä paikassa tai alueella, vaikka hänelle ei

olisikaan annettu palvelustehtävää. Muun muassa ruokailuun osallistuminen katsotaan palvelustehtäväksi. Jos esimies on antanut luvan, saa varusmies poistua palvelusjoukosta ja paikasta. Vapaa-aikaa on kaikki se aika, jonka aikana varusmies saa poistua kasarmialueelta eikä liikkumisrajoituksia ole. Vapaa-aikaa ovat muun muassa henkilökohtaiset ja kuntoisuuslommat sekä ilta- ja viikonloppuvapaat. (Nuutila & Ojala 2008, 1224.)

Rikoslain (39/1889) mukaan sotilas joka poistuu oikeudettomasti palvelusjoukostaan tai paikastaan, tai ei saavu määräaikana sinne, tuomitaan luvattomasta poissaolosta. Sotilas voidaan tuomita kurinpitorangaistukseen taikka vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. (45:9 §.) Palveluspaikka, jossa sotilaan on palveltava, määräytyy ohjesäännöksissä taikka sotilaskäskyteitse. Luvaton poissaolo voi joissain tapauksissa täyttää myös palvelusrikoksen tunnusmerkistön. Näin on sellaisessa tilanteessa, jossa sotilaan luvaton poissaolo palveluspaikalta johtaa ennalta tiedossa ollaan palvelustehtävän laiminlyöntiin. Yleensä sotilas, joka jättäytyy saapumasta paikalle, tuomitaan vain luvattomasta poissaolosta, joka on rangaistusasteikoltaan lievempi. Jos voidaan todistaa, että sotilas on ollut luvattomasti poissa palveluspaikastaan välttääkseen jonkin palvelustehtävän, tekoon olisi syytä soveltaa luvatonta poissaoloa sekä palvelusrikosta. (HE 17/1999, 8.) Paikallaolo lasketaan yleensä ilmoittautumisesta, joka ilmoitetaan majoituskasarmin päivystäjälle määräajan puitteissa. Yleensä ilmoitus tehdään lomilta paluulta, mutta luvattoman poissaolon verrattavia tapauksia, joista on tehtävä ilmoitus päivystäjälle, ovat siirto joukko-osastosta toiseen taikka sairaalasta/kotihoidosta pääseminen. (Nuutila & Ojala, 1225.)

Rikoslain (39/1889) mukaan sotilas, joka on jatkanut luvatonta poissaoloa vähintään viisi vuorokautta aiheuttaen tai olisi voinut aiheuttaa poissaolollaan olennaisen keskeytyksen koulutuksessaan tai muuten aiheuttanut olennaista haittaa palvelukselle, on tuomittava karkaamisesta kurinpitorangaistukseen tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi (45:10 §). Eduskunnan lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 5/2000) mukaan karkaamisesta ei voi aiheutua olennaista haittaa palvelukselle, jos varusmies vapautetaan palveluksesta terveydellisten syiden vuoksi. Karkaaminen on luvattoman poissaolon törkeä tekemuoto (Nuutila & Ojala 2008, 1226).

Ratkaisussa KKO 2011:83 varusmies A tuomittiin karkaamisesta kolmenkymmenen päivän ehdolliseen vankeuteen, koska katsottiin, että A:n yli kuukauden kestäneestä poissaolosta oli aiheutunut olennainen keskeytys hänen koulutukseen. Henkilö A oli ollut velvollinen saapumaan palveluspaikkaansa 13.7.2009, mutta oli saapunut paikalle oma-aloitteisesti vasta 18.8.2009. A oli hakenut aluehallintovirastolta välittömästi muutosta palveluksen aloittamisajankohtaan saavuttuaan palveluspaikalle ja muutos hyväksyttiin 18.8.2009. A oli kotiutettu samana päivänä ja määrätty astumaan palvelukseen 11.7.2011. Ratkaisussa tuli huomioida se, että oliko tapauksessa aiheutunut karkaamisen edellyttämä olennainen haitta koulutuksessa ja mikä merkitys oli sillä, että aluehallintovirasto oli muuttanut palveluksen aloittamisajankohtaa. A:n poissaolo olisi tarkoittanut sitä, että hänelle olisi pitänyt pitää kuukauden yksilökoulutus, jotta hän olisi voinut toimia yhdessä samaan aikaan palvelukseen astuneiden kanssa. Koulutusjärjestelmässä varusmies koulutetaan osaksi joukkoa, jonka tarkoitus on toimia yhdessä varusmieskoulutuksen aikana sekä reservin kertausharjoituksessa. Koulutusta annetaan toimimiseen määrättyinä joukkona eikä yksilöllisesti. Tämän vuoksi kuukauden poissaolosta on aiheutunut olennainen keskeytys A:n koulutuksessa, koska jo lyhytaikainenkin viivästyminen tai keskeyttäminen vaikeuttaa koulutusta ja estää koulutustavoitteiden saavuttamisen. Eduskunnan lakivaliokunnan mietinnöllä oli merkitystä ratkaistaessa A:n hakemaa muutosta palveluksen aloittamisajankohtaan aluetoimistolta, joka oli myöntänyt hakemuksen. Ratkaisun kannalta oli olennaista muun muassa se, että A:n katsottiin olevan terveydentilansa puolesta palveluskelpoinen tämän saavuttua palveluspaikalle. Eduskunnan lakivaliokunnan mietinnön mukaan olennaista keskeytystä koulutukseen ei aiheudu silloin, kun henkilö vapautetaan palveluksesta terveydellisistä syistä. Tässä tapauksessa A oli todettu palveluskelpoiseksi ja palveluksenaloittamisajankohdan muutosperuste oli olemassa jo sinä hetkenä, kun A:n olisi pitänyt saapua palvelukseen. Tämän vuoksi palveluksen aloittamisajankohdan siirrolla ei ollut merkitystä arvioitaessa olennaisen keskeytyksen tunnusmerkistöä.

Ratkaisussa KKO 2003:64 oli taaskin kyse henkilöstä, jonka katsottiin olleen palveluskelvoton. Tapauksessa on otettu muun muassa kantaa siihen, tulisiko

henkilö A tuomita luvattomasta poissaolosta vai karkaamisesta. Tapauksessa henkilö A on jättänyt tulematta varusmiespalvelukseen ilman laillista estettä ja ollut yhtäjaksoisesti poissa yli kuukauden kunnes hän on jäänyt poliisin kiinni ottamaksi. A:n poissaolo on näin ollen kestänyt yli viisi vuorokautta ja siitä on aiheutunut olennaista haittaa palvelukselle. Syyttäjä vaati A:lle rangaistusta karkaamisesta ja toissijaisesti luvattomasta poissaolosta. A oli kuitenkin siirretty poissaolon aikana palveluskelpoisuusluokkaan E kahden vuoden diagnoosilla, josta selveni A:n pitkäaikainen sairaus. Sen lisäksi yksikön päällikkö oli todennut A:n terveydentilan vaarantavan yksikön palvelusturvallisuutta. Hyvin todennäköistä oli se, että A olisi saanut palveluskelpoisuusluokka E:n heti palveluksen alkaessa, jonka seurauksena poissaolosta ei ollut voinut aiheutua haittaa A:n palvelukselle. Näin ollen käräjäoikeus katsoi A:n syyllistyneen vain luvattomaan poissaoloon. Syyttäjä valitti aina korkeimpaan oikeuteen saakka, mutta korkein oikeus ei muuttanut rangaistusta luvattomasta poissaolosta.

3.4 Kuuliaisuusrikokset

Kuuliaisuusrikoksista on kyse silloin, kun kyseessä on jonkin palveluskäskyn täyttämättä jättämisestä. Niskoittelu, väkivaltaista vastustamista ja haitantekoa koskevilla säännöksillä turvataan mm. esimiehen antamien käskyjen noudattaminen sekä joukon toiminnan kurinalaisuus vakavissakin tilanteissa. Sotilaan esimies on se, jolla on pysyvä tai tilapäinen käskyvalta häneen. Pysyvä käskyvalta on esimerkiksi ryhmänjohtajalla omaan ryhmäänsä. Tilapäinen käskyvalta perustuu ylempään sotilasarvoon, jolloin tilanteen vaatiessa vanhempi sotilas on nuoremman sotilasesimies. Armeijaolosuhteissa voimassaolevan oikeuden mukaan käskynalaisella ei ole selonottovelvollisuutta siitä, merkitseekö käskyn täyttäminen rikosta vai ei. Kuuliaisuusrikossäännösten uhallalla alaisen on täytettävä hänelle annetut muut kuin laittomiksi käsittämänsä esimiehen käskyt. Vaikka varusmies epäilisiikin, että esimiehen käsky merkitsee simputusta, on hänen noudatettava käskyä, ellei kyseessä ole ilmeinen toimivallan ylitys. (Nuutila & Ojala 2008, 1229.)

Rikoslain (39/1889) mukaan esimiehen väkivaltaista vastustamista on se, jos sotilas vastustaa esimiehen hänelle palveluksessa annetun tehtävän täyttämistä väkivaltaa käyttäen tai sillä uhaten taikka mainituilla tavoittaa pakottaa tai koettaa pakottaa tämän tekemään tai tekemättä jättämättä jotakin. Esimiehen väkivaltaista vastustamista on myös se, jos sotilas tekee esimiehelle muutoin väkivaltaa tämän ollessa palveluksessa tai tämän palvelustoimen johdosta. Esimieheksi rinnastetaan myös vartio-, päivystys-, järjestyspartio- tai poliisitehtävää suorittava sotilas. Esimiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan kurinpitörangaistuksella tai vankeudella joka on enintään kaksi vuotta. (45:11 §.) Väkivallan tunnusmerkistö täyttyy esim. sillä, että varusmies tarttuu päivystäjää rinnuksista kiinni ja heittää lattialle, taikka vapauteen kohdistuvana väkivaltana esimies tai päivystäjä suljetaan lukittuun huoneeseen tai sidotaan. Väkivallalla uhkaaminen voi toteutua esim. sillä, että varusmies kieltäytyy menemästä tuupaansa uhaten esimiestä pahoinpitelyllä. Muu väkivalta esimiestä kohtaan tarkoittaa sitä, että varusmies esimerkiksi ryhtyy lyömään, potkimaan tai uhkailemaan väkivallalla hänet kiinni ottanutta sotilaspoliisia. Esimiehen pakottaminen väkivallalla tämän toimivaltaan kuuluvaan toimenpiteeseen voisi olla tilanne, jossa varusmies väkivallalla uhaten saa loma-ajan esimieheltä. (Nuutila & Ojala 2008, 1231.) Jos esimiehen väkivaltaisessa vastustamisessa käytetään ampu- tai teräasetta taikka muuta näihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä tai rikos tehdään yhdessä toisen sotilaan kanssa ja vastustaminen katsotaan olleen kokonaisuudessaan arvostellen tärkeää, tuomitaan rikoksentekijä törkeästä esimiehen väkivaltaisesta vastustamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi (45:12 §). Törkeän esimiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön täyttää, jos rikoksentekijöitä on ollut vähintään kaksi. Luonnollisesti tunnusmerkistön täyttää myös kahta suuremman joukon tehty teko. (HE 17/1999, 8.) Ampuma-aseiksi luetellaan räjähdysainetta hyödyntävät aseet ja kaasupistoolit. Teräaseina pidetään esim. jousipatukat, nyrkkiraudat sekä erilaisesta ketjusta, kaapelista ja metalliputkista ja -vaijereista tehdyt lyömäaseet. Ratkaisevaa on se, onko tekoväline tosiasiallisesti hengenvaarallinen. Esimerkiksi kaasusumutinta tai pamppua ei ole oikeuskäytännössä pidetty hengenvaarallisena välineenä. (Nuutila & Ojala 2008, 1232.)

Rikoslain (39/1889) mukaan sotilas, joka väkivaltaa tai sen uhkaa käyttämättä oikeudettomasta estää tai yrittää estää esimiehen palvelustoimen suorittamista taikka vaikeuttaa sitä, on tuomittava haitanteosta esimiehelle kurinpitorangaistukseen tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Esimiehenä rinnastetaan myös vartio-, päivystys-, järjestyspartio- tai poliisitehtävää suorittava sotilas. (45:13 §.) Haitanteko on aktiivista tai passiivista kuitenkin ilman väkivaltaista vastarintaa. Haitanteko edellyttää jonkinasteista aktiivista haitan tekemistä, esimerkiksi poistuminen luvatta harjoituksesta tai kuulustelusta. Aktiivista haitantekoa voi olla myös se, että esimiehen tarkastaessa reppua, varusmies napaa repun ja vie sen pois, tai kuulusteluun mentäessä varusmies laittaa vastaan tarrautumalla ovenpieliin. (Nuutila & Ojala 2008, 1233.)

Rikoslain (39/1889) mukaan niskoittelu tarkoittaa esimiehen sekä vartio-, päivystys-, järjestyspartio tai poliisitehtävää suorittavan sotilaan antaman käskyn täyttämättä jättämistä kieltäytymällä, tehtävän täyttämättä jättämistä tahallaan tai viivyttämällä sitä. Niskoittelusta tuomitaan kurinpitorangaistukseen tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Niskoittelusta ei saa tuomita rangaistusta, jos käskyn täyttäminen olisi johtanut selkeään virka- tai palvelusvelvollisuuden vastaiseen tai lainvastaiseen tekoon. (45:14 §.) Yhteinen niskoittelu tarkoittaa sitä, kun sotilaat keskenään sovittuaan tekevät jonkin yllämainitun rikoksen. Rikoksentekeijä on tuomittava kurinpitorangaistukseen taikka vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (45:15 §.) Niskoittelussa on kyse siitä, kun alainen selvästi ilmaisee, ettei hän noudata jotain käskyä. Niskoittelua voi olla esimerkiksi se, kun käskynalainen esimiehen palveluskäskystä huolimatta jää tupaan nukkumaan, kieltäytyy menemästä esimiehen huoneeseen tai ei ilmoita tälle nimeään taikka kieltäytyy aukaisemasta varustekaappia käskystä. Kun sotilaat niskoittelevat yhdessä siitä etukäteen sovittuaan, rangaistus on yleensä ankarampi. Yhteisestä niskoittelusta voidaan rangaista jo silloin, kun kaksi sotilasta on sopinut niskoittelusta. (Nuutinen & Ojala, 1233–1234.)

3.5 Esimiesrikokset

Rikoslain (39/1889) mukaan, jos esimies käyttää esimiesasemaansa väärin, voidaan häntä rangaista kurinpitorangaistuksin tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Esimiesaseman väärinkäyttö on kyseessä, kun esimies käskyyvaltaa väärinkäyttäen aiheuttaa käskynalaiselle sellaista kärsimystä taikka vaaraa hänen terveydelleen, joka ei palveluksen kannalta ole tarpeellista tai kohtelee alaistaan nöyryyttävällä tavalla. Lisäksi esimiesaseman väärinkäytöstä on kyse silloin, kun esimies kurinpitoesimiehenä määrää henkilölle kurinpitorangaistuksen tai -ojennuksen, vaikka tietää henkilön olevan syytön taikka teettää käskynalaiselle palvelukseen tai koulutukseen kuulumatonta työtä. (45:16 §.) Törkeästä esimiesaseman väärinkäytöstä on kyse silloin, kun käskynalaiselle aiheutetaan erityisen tuntuva kärsimystä tai vakavaa vaaraa hänen terveydelleen ja esimiesaseman väärinkäyttäminen on kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistuksena on vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. (45:17 §.) Kun esimies kohtelee alaistaan nöyryyttävällä tavalla, on kyseessä simputtaminen. Alaista ei saa uuvuttaa rankaisullisessa tarkoituksessa, vihamielisyydestä taikka muusta palvelukseen kuulumattomasta syystä. Nöyryyttävää ja kärsimystä aiheuttava teko voi olla esimerkiksi se, kun esimies juoksuttaa varusmiestä kasarmin ympäri siksi, ettei tämä osaa kasata asetta. Joukkorangaistukset yhden jäsenen kurittomuuden vuoksi ovat myös kiellettyjä. Terveyden kannalta vaarallisen toiminnan tunnusmerkistö voi täytyä silloin, kun ohjesääntöjen vastaisesti teetetään kohtuuttoman rasittava marssiharjoitus, jonka seurauksena varusmies on vaarassa saada lämpöhalvauksen, taikka esimies pitkittää varusmiehen pääsyä lääkärin vastaanotolle. Nöyryyttämistä on se, kun alainen pyritään tekemään naurunalaiseksi muiden silmissä esimerkiksi käskemällä alainen huutamaan ulos muiden varusmiesten nimiä. (Nuutinen & Ojala, 1234–1235.)

3.6 Muut rikokset

Rikoslain (39/1889) mukaan sotilas joka esiintyy ilmeisen päihtyneenä tai meluamalla tai aiheuttaa häiriötä tai pahennusta muulloin kuin palvelustehtävässä

ollessaan puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevalla kasarmi- tai muualla alueella, julkisella paikalla tai tilaisuudessa tuomitaan sotilaan sopimattomasta käyttäytymisestä kurinpitorangaistukseen (45:18 §). Julkinen paikka voi olla esimerkiksi katualue ja julkinen tilaisuus voi tarkoittaa julkista kokousta tai huvitapahtumaa. Säännöstä sovelletaan tavallisesti tilanteessa, jossa varusmies palaa lomilta tai vapaa-ajalta kasarmille erittäin päihtyneenä ja jatkaa meluamista hiljaisuuden aikana kielloista huolimatta. Säännöksellä pyritään lähinnä turvaamaan varusmiesten viihtyvyyttä ja sosiaalisia oloja. Sotilaspoliisilla on yleensä näissä tapauksissa toimivalta kurin, järjestyksen tai turvallisuuden palauttamiseksi. Sotilaspoliisi voi ottaa sotilasrikokseen syyllistyneen kiinni ja säilyttää häntä enintään 24 tuntia päävartiossa kunnes humalatila on laskenut. (Nuutila & Ojala 2008, 1236–1237).

Rikoslain (39/1889) mukaan puolustusvoimien kantahenkilökuntaan kuuluva, taikka sotilasvirkaan koulutettava oppilas tai rajavartiolaitoksen sotilastehtävässä palveleva, joka liittyy jäseneksi puolueeseen tai puoluepoliittista toimintaa harjoittavaan tai sitä selvästi tukevaan yhdistykseen tai ei eroa kyseisestä puolueesta tai yhdistyksestä, on tuomittava luvattomasta poliittisesta toiminnasta kurinpitorangaistukseen. (45:19 §). Varusmiesten poliittista toimintaa ei voida rajoittaa samalla tavalla kuin kantahenkilökunnan. Varusmies saa kuulua puolueeseen, voidaan valita kansanedustajaksi tai muuten osallistua puolue toimintaan esimiehensä luvalla. Palvelusohjesäännön mukaan on kuitenkin kiellettyä osallistua sotilaspuvussa mielenosoituksiin tai puoluepoliittisiin tilaisuuksiin. (Nuutila & Ojala 2008, 1238.)

4 Sotilasrikosprosessi

4.1 Sotilaskurinpitomenettely

Sotilasrikos voidaan käsitellä puolustusvoimien omin toimenpitein kurinpitomenettelyssä tai tuomioistuimessa sotilasoikeudenkäyntimenettelyssä. Kurinpitomenettelyssä on mahdollista käsitellä sellaiset sotilasrikokset, joissa rangais-

tukseksi voidaan määrätä tunnusmerkistön rangaistusasteikon mukainen kurinpitovangistus tai sakko. Kurinpitomenettelyn edellytyksenä on se, että henkilö on edelleen kurinpitomenettelyn aikana rikoslain 45 luvun alainen. Ennen kurinpitopäätöstä asiassa suoritetaan esitutkinta. (Nuutila & Ojala 2008, 1199.)

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan puolustusvoimien rikostorjunnalla pyritään ennalta estämään ja paljastamaan rikokset sekä selvittämään sotilaskurinpitomenettelyyn kuuluvat rikokset. Laissa säädetään lisäksi menettely sotilaskurinpitoasiassa ja siinä määräytyvistä seuraamuksista sekä sotilasoikeudenkäyntimenettelyn aloittamisesta. Sotilaskurinpitomenettelyssä tutkitaan teko, jos on syytä epäillä sotilaskurinpitomenettelyn alaisen henkilön syyllistyneen sotilasoikeudenkäyntilaisessa määritettyyn sotilasrikokseen. Kurinpitovangistus voidaan määrätä kurinpitomenettelyssä tai tuomita sotilasoikeudenkäynnissä. (1 §.) Rikosten ennalta estämis- ja paljastamisvaiheessa esitutkintakynnys ei ole vielä ylittynyt. Kyseisissä tilanteissa pyritään lähinnä ennalta estämään Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavat toiminnot. Tällaisen rikoksen selvittäisi suojelupoliisi. Rikoksen selvittämisessä esitutkintakynnys on ylitetty. Rikosten selvittämistehtävä tarkoittaa sotilaskurinpitomenettelyn esitutkintavaihetta. (HE 30/2013, 40.)

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan kurinpitovangistuksia ovat muistutus, ylimääräinen palvelus, varoitus, poistumiskielto, kurinpitosakko ja aresti. Ylimääräistä palvelusta voidaan määrätä tai tuomita vähintään yksi ja enintään viisi kertaa. Poistumiskieltoa voidaan määrätä tai tuomita vähintään yksi ja enintään viisitoista vuorokautta ja kurinpitosakkoa taaskin vähintään yhdeltä ja enintään kolmeltakymmeneltä päivältä. Arestista voi tuomita vain sotilasoikeudenkäyntilaisissa tarkoitettu tuomioistuin. Arestiin voidaan tuomita vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi kymmeneksi vuorokaudeksi. Kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on yksi viidesosa sakotettavan keskimääräisestä kokonaispäivätulosta, mutta sakko on vähintään asevelvollisuuslain nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen. Asepalvelusta suorittavan kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on hänen päivärahasa suuruinen tai jos hän ei saa päi-

värahaa määräytyy sakko suurimman päivärahan mukaisesti. Kurinpitorangais-
tusta ei saa määrätä tai tuomita ehdollisena. (3 §.) Ilmaisulla "tuomita" tarkoite-
taan, että seuraamus on tuomioistuimen käytössä ja ilmaisulla "määrätä", kun
tarkoitetaan kurinpitomenettelyä (HE 30/2013, 41).

4.2 Esitutkinta

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain
(255/2014) mukaan, kun sotilasrikos on tullut kurinpitoesimiehen tietoon tai on
syytä epäillä, että tällainen rikos on tehty, tulee kurinpitoesimiehen viipymättä
huolehtia, että asiasta toimitetaan esitutkinta. Tämän lain lisäksi esitutkintaan
sovelletaan myös esitutkintalain säädöksiä. (27 §.) Kurinpitoesimiehiä ovat pe-
rusyksikön päällikkö ja hänen suoranaiset esimiehensä. Lisäksi kurinpitoesi-
miehenä voi tietyin edellytyksin ja säädetyin rajoituksin toimia perusyksikön
vääpeli. Kurinpitoesimiehen alaisia ovat ne hänen alaisensa, joiden suoranai-
nen esimies hän on. (10 §.) Kurinpitoesimiehellä tarkoitetaan henkilöä, jolla on
tässä laissa tarkoitettu oikeus käyttää kurinpitovaltaa (HE 30/2013, 43).

Esitutkintalain (805/2011) mukaan esitutkinnassa selvitetään muun muassa
epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty,
asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seu-
raamusta varten tarvittavat seikat (1:1.1 §). Lähtökohtaisesti esitutkinnan suori-
taa poliisi. Poliisin lisäksi esitutkintaviranomaisia ovat rajavartio-, tull- ja sotilas-
viranomaiset. Sotilasviranomaisten esitutkintatoimivallasta säädetään sotilasku-
rinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa. Esitutkintaan
osallistuu esitutkintaviranomaisen lisäksi syyttäjä. (2:1 §.) Sotilasrikoksissa esi-
tutkinnan suorittaa puolustusvoimat joko joukko-osaston sisällä tai vakavimmi-
ssa tapauksissa Pääesikunnan tutkintaosasto. Luonnollisesti tutkinnan voi suori-
taa myös poliisi. (Nuutila & Ojala 2008, 1199.)

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain
(255/2014) mukaan esitutkinta tulee toimittaa siinä laajuudessa kuin se on tar-
peen. Jos epäilty tunnustaa tutkittavana olevan teon, esitutkinta päätetään ja

saatetaan asia kurinpitoesimiehen ratkaistavaksi, jos teko on vähäinen, asianomaisella ei ole vaatimuksia ja esitutinnan jatkaminen selvitettyyn tilaan nähden on kokonaisuutena arvioiden tarpeetonta. (29 §.) Esitutkinta voidaan jättää toimittamatta tai lopettaa jo aloitettu, jos kurinpitoesimies katsoo käytettävissä olevan materiaalin perusteella, että epäilty teko on olosuhteet huomioon ottaen johtunut anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä. Esitutkinta voidaan keskeyttää myös, jos teko on kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta katsottu olevan vähäinen. (30 §.) Esitutkinnassa on kuulusteltava epäiltyä ja asianomistajaa. Asianomistaja voidaan jättää kuulustelematta, jos hänellä ei ole tutkittavaan asiaan selventäviä tietoja tai hän on muuten antanut kurinpitoasian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot. Muutoin asianosaisen on oltava itse läsnä kuulustelussa. Asianosainen saa antaa lausumansa puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä, jos siitä ei aiheudu haittaa tai se ei vaaranna tutkinnan luotettavuutta. (31 §.) Kuulustelijan tulee olla muu kuin rikoksesta epäillyn suoranainen esimies. Yksinkertaisessa ja selvässä tapauksessa tai josta on vakiintunut seuraamuskäytäntö, mainittu esimies voi kuitenkin suorittaa kuulustelun. (32 §.) Kurinpitoesimiehen on hankittava asiasta sotilaslakimiehen lausunto, jollei asian käsittely huomattavasti viivästy sen hankkimisesta. Lausuntoa ei tarvitse hankkia yksinkertaisesta ja selvästä asiasta. (33 §.) Ennen kurinpitoasian ratkaisemista epäilylle on varattava tilaisuus, jossa epäilty saa perehtyä esitutkinnassa kertyneeseen aineistoon, johon kuuluu myös sotilaslakimiehen lausunto ja lausua siitä. Epäilty voi antaa lausuman myös puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä, jos siitä ei aiheudu haittaa tai se ei vaaranna tutkinnan luotettavuutta. Vastaavanlainen tilaisuus on varattava myös asianomistajalla, jos hän sitä pyytää. Epäilylle ei tarvitse varata aikaa lausuman antamiselle, jos esitutkinta on saatettu kurinpitoesimiehen ratkaistavaksi 29 §:n mukaisesti eikä asiassa ole ilmennyt uusia seikkoja tai uutta selvitystä, josta epäilyä olisi kuultava tai kurinpitopäätös on vapauttava. Asianomaisen lausuma on otettava esitutkintapöytäkirjaan. Jos asianomainen pyytää lisätutkintatoimenpiteiden suorittamista, on pyyntö tehtävä ilman aiheutonta viivytystä esitutkinta-aineistoon perehtymisen jälkeen. Jos asianomainen pystyy osoittamaan sen, että lisätutkintatoimenpiteen suorittaminen saattaa vaikuttaa ratkaisuun ja jos siitä ei aiheudu asian laatuun nähden kohtuuttomia kustannuksia, on lisätutkintatoimenpide suoritettava. Kurinpitoesimiehen on huolehdittava

siitä, että epäilyn lausuma ja tarvittaessa lisätutkintatoimenpide tehdään. (34 §.) Pääesikunta voi kurinpitoesimiehen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan, jos rikos käsitellään sotilasoikeudenkäyntiasiana tai sotilaskurinpitomenettelyssä (35.1 §). Kurinpitoesimies päättää mahdollisimman pian ilman viivytyksiä esitutkintapöytäkirjan perusteella niistä toimenpiteistä, joihin kurinpitoasia antaa aiheutta (45 §).

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan kurinpitoesimies ei saa käsitellä asiaa, jos rikos on kohdistunut häneen henkilökohtaisesti. Jos kurinpitoesimies on asianosaiseen tai asiaan sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa saattaa vaarantua, ei hän saa käsitellä asiaa. Jos esimiehellä on tilapäisesti hänen käskyvallan allaan määrätty henkilö, ei hänellä ole kurinpitovaltaa tähän nähden. Esimiehen on kuitenkin huolehdittava esitutkinnan toimeenpanosta ja ilmoitettava asiasta rikoksesta epäillyn kurinpitoesimiehelle. Näin ollen jos rikoksesta epäilty on ennen kurinpitoasian ratkaisua siirretty toisen kurinpitoesimiehen alaiseksi, on asian käsittely siirrettävä tälle esimiehelle. Jos rikoksesta epäiltyjä on kaksi ja heillä on eri kurinpitoesimiehet, voidaan rikosta koskeva asia siirtää ylemmän kurinpitoesimiehen käsiteltäväksi. (11 §.)

4.3 Kurinpitoasian päättäminen

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan kurinpitoesimies päättää viipymättä esitutkintapöytäkirjan perusteella niistä toimenpiteistä, joihin kurinpitoasia antaa aiheutta (45 §). Toimenpiteillä tarkoitetaan arvioimista, onko asia siirrettävä esimerkiksi ylemmälle kurinpitoesimiehelle tai syyttäjälle, mahdollista epäilyn kuulemista, kurinpitopäätöksen harkintaa, kurinpitopäätöksen tekemistä ja tiedoksiantoa sekä ratkaisusta ilmoittamista syyttäjälle (HE 30/2013, 62). Kurinpitomenetelmässä voidaan käsitellä rikos, josta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko tuomioistuimen yleisen rangaistuskäytöksen mukaan. Kurinpitorangaistuksesta määräämisen ehtona on se, ettei rikoksesta epäilty kiistä tekoaan tai jos hänen syyllisyyttään voidaan pitää muuten selvänä. (46 §.) Tilanteessa jossa kurinpi-

toesimiehen toimivalta on riittämätön asian ratkaisemiseen, on asia siirrettävä ylemmän kurinpitoesimiehen käsiteltäväksi. Sama koskee tilannetta, jossa kurinpitoesimies on esteellinen. (47 §.)

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan kurinpitorangaistuksen on oltava oikeudenmukaisessa suhteessa rikokseen sekä tarkoituksenmukainen rikoksentekijän palvelusaseman kannalta. Tuomitessa tai määrättäessä kurinpitorangaistusta, rangaistuskäytännön on oltava yhtenäinen ja tähän on kiinnitettävä huomiota. Kurinpitorangaistuksen lajia ja määrää harkittaessa on huomioitava teon rangaistavuuteen rikoslain mukaan vaikuttavat perusteet sekä rikoksentekijän aiemmat kurinpitorangaistukset. Kurinpitorangaistusta voidaan korottaa, jos rikoksia on ollut useita, teko on tehty muiden sotilaiden läsnä ollessa siten, että sillä on voinut olla kuria ja järjestystä vaarantava vaikutus taikka rikoksentekijä on rikosta tehdessään väärinkäyttänyt esimiesasemaansa. (49 §.) Palvelusasema on syytä ottaa huomioon esimerkiksi kuuliaisuusrikoksissa. Esimerkiksi jos kokenut ryhmänjohtaja tekee kuuliaisuusrikoksen, on se yleensä moitittavampaa kuin alokkaan, joka syyllistyy tekoon. Ryhmänjohtajilta vaaditaan yleensä esimerkkinä toimimista ryhmän edessä ja heidän tulee olla selvillä siitä mitä puolustusvoimissa palveluilla vaaditaan. Sääntelyllä pyritään siihen, että samanlaisia ryhmiä kohdellaan samalla tapaa. (HE 30/2013, 63.) Kurinpitorangaistuksena voidaan käyttää muistutusta, ylimääräistä palvelusta taikka enintään kymmenen vuorokauden poistumiskieltoa (50 §). Ennen kurinpitoasian ratkaisemista kurinpitoesimiehen on kuultava rikoksesta epäiltyä henkilökohtaisesti, jollei kuuleminen erityisistä olosuhteista johtuen huomattavasti viivästyttäisi asian käsittelyä (51 §). Kurinpi-toasiassa päätös on syylliseksi toteava tai vapauttava. Joissain tilanteissa kurinpitorangaistus saadaan jättää määräämättä, vaikka kurinpitopäätös olisi syylliseksi toteava. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi, jos teko on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huolimattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka teko on muuten kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta vähäinen. (52 §.) Tällaisia vähäisiä tekoja voisivat olla esimerkiksi pukeutumismääräysten rikkomiset, joilla ei ole ollut vaikutusta kuriin, järjestykseen taikka palvelusturvallisuuteen. Lisäksi vähäinen poikkeaminen puhuttelusta, tervehtimisestä tai muista vastaavista sotilaallisen järjestyk-

seen kuuluvista määräyksistä taikka sotilaan käyttöön annettujen varusteiden säilyttämisestä annettujen määräysten rikkominen kuuluisivat vähäisiin rikoksiin. (HE 30/2013, 64.)

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta huolehtii sen perusyksikön päällikkö, jossa kurinpitorangeistukseen määrätty palvelee. Täytäntöönpanosta voi huolehtia myös muu lähin kurinpitoesimies. Joukko-osastossa voidaan määrätä riittävän koulutuksen saanut virkamies huolehtimaan täytäntöönpanosta. (69 §.) Oikeusupseeri voidaan määrätä esimerkiksi joukko-osastossa huolehtimaan täytäntöönpanosta. Oikeusupseeri ei välttämättä toimi kenenkään esimiehenä. (HE 30/2013, 71.) Virkamiehen tulee viipymättä aloittaa kurinpitopäätöksessä määrätyn muun kurinpitorangeistuksen kuin varoituksen täytäntöönpano heti päätöksen tekemisen jälkeen (70 §).

4.4 Sotilasoikeudenkäynti

Sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) mukaan sotilasoikeudenkäyntiasiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa rikosasioista säädettyssä järjestyksessä. Sotilasoikeudenkäyntilaissa säädetään erikseen se, mitkä yleiset alioikeudet käsittelevät sotilasoikeudenkäyntiasioita. (1 §.) Sotilasoikeudenkäyntiasia käsitellään joukko-osaston sijoituspaikkakuntaa lähinnä olevassa yleisessä alioikeudessa, jossa vastaaja palvelee taikka viimeksi palvelut tai ollut velvollinen palvelemaan. Sotilasoikeudenkäyntiasian saa käsitellä myös se yleinen alioikeus, joka on lähinnä rikoksen tekopaikkakuntaa, tai vastaajan asuin- tai oleskelupaikkakuntaa, jos tämä esitettävään selvitykseen ja kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden katsotaan soveliaaksi. (5 §.)

Sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) mukaan sellainen rikos, joka on käsiteltävä sotilasoikeudenkäyntiasiana, on ilmoitettava joukko-osaston komentajalle, jonka palveluksessa rikoksen tekijä palvelee, poliisille taikka asianomaiselle syyttäjälle (13.1 §). Jos sotilasoikeudenkäyntiasiana pidettävää rikosta ei voida käsitellä kurinpitomenettelyssä, on joukko-osaston komentajan esitutkinnan

päätyttyä ratkaistava, toimitetaanko esitutkinta-aineisto syyttäjälle syyteharkintaa varten (14.1 §). Syyttäjän on suoritettava syyteharkinta ja muut toimenpiteet sotilasoikeudenkäyntiasioissa kiireellisinä (15.1 §). Tuomioistuimessa sotilasoikeudenkäyntiasia on käsiteltävä kiireellisenä. Kun alioikeus on ottanut syyttäjältä vastaan ilmoituksen, on asia otettava käsittelyyn kolmenkymmenen päivän kuluessa ilmoituksen saamisesta. Kurinpitovalitus on otettava käsittelyyn seitsemän päivän kuluessa sen vireilletulosta. (16 §.) Kun sotilasoikeudenkäyntiasiaa ratkaistaan alioikeudessa, on puheenjohtajan selostettava jäsenille tapaukseen soveltuvat lainkohdat ja lausua ensin mielipiteensä. Äänestämiseen noudatetaan sitä, mitä monijäsenisessä tuomioistuimessa on säädetty. Vastaja ei saa tuomita rangaistukseen vastoin puheenjohtajan mielipidettä, eikä ankarampaan rangaistukseen kuin puheenjohtaja kannattaa. Kun päätös julistetaan, on erievät mielipiteet ilmoitettava. (17 §.)

5 Pohdinta

Kirjoittaessani opinnäytetyötä suoritin itse asepalvelusta, joten aihe oli ajankohmainen ja tärkeä itselleni. Työssäni halusin tutustua tarkemmin sotilasrikoksiin ja tulkita rikoslain 45 luvun sotilasrikokset, mitä ne käytännössä tarkoittavat. Työtä tehdessäni olen useampaan otteeseen pohtinut millaisia palvelusrikoksia asepalveluksessa käytännössä tapahtuu. Suurin osa varusmiesten tekemistä rikkeistä on lieviä, joista on seurannut kurinpitorangaistus. Erilaisia kurinpitorangaistuksia voivat olla muun muassa ylimääräisen palveluksen määrääminen (kuten jonkin alueen siivoaminen), iltavapaan menetys tai poistumiskielto. Yleisen järjestyksen ja kurin säilyttämiseksi voidaan teetättää esimerkiksi räntisulkeiset, jolla tarkoitetaan ylimääräisen sulkeisjärjestysharjoituksen teetättämistä. Yleensä palvelusrikoksesta seuraa ”esapekkaa”, eli esitutkinta.

Koska esitutkinta suoritetaan puolustusvoimissa erilailla kuin siviilissä, oli aiheellista ottaa sotilaskurinpidosta oma lukunsa opinnäytetyöhön. Koska aihe rajoittuu enemmän sotilaan rikosoikeudelliseen vastuuseen asepalveluksessa,

yritin sivuuttaa rikosprosessia. Siksi sotilasoikeudenkäynti on työssäni käyty nopeasti läpi yhdessä luvussa.

Asevelvollisuuslaki oli rikoslain lisäksi toinen keskeinen oikeuslähde työssäni. Jotta sotilasrikoslaki avautuisi lukijalle, oli tärkeää myös selventää mitä velvollisuuksia asepalvelusta suorittavalla on. Esimerkiksi asevelvollisella on velvollisuus saapua palvelukseen ajoissa, jos näin ei tapahdu voidaan henkilö tuomita rikoslain mukaisesti luvattomasta poissaolosta kurinpitorangaistukseen. Näin ollen asevelvollisuuslaki ja rikoslaki kulkevat käsi kädessä ja molempien lakien tulkinta yhtä aikaa on tärkeää.

Asevelvollisuuslaissa oli monissa kohdissa viittaus ” annetaan lisää määräyksiä sotilaskäskynä”. Tällä tarkoitetaan yleistä palvelusohjesääntöä. YLPALVO on asevelvollisuuslain lisäksi oma erillinen sotilaan ohjekirja, jossa on määritelty tarkemmin asevelvollisuuslain 57 §:n tarkoittama palvelusvelvollisuus. Yleinen palvelusohjesääntö on myös olennainen asia sotilaallisen kurin ja järjestyksen kannalta. Rikoslain palvelusrikos on laaja käsite, koska yleinen palvelusohjesääntö kattaa ison liudan erilaisia käskyjä, joita sotilaan tulee noudattaa. Sotilaan tulee esimerkiksi oppitunnilla vastattaessa tai kysyttäessä nousta seisomaan ja puhutella oppitunnin pitäjää, ellei oppitunnin pitäjä káske muuta. Käytännössä teon laiminlyönti voidaan ajatella lieväksi palvelusrikokseksi. Siksi pä varuskuntamaailmassa rikotaan lakia päivittäin ja palvelusrikokset ovat yleisin sotilasrikos.

Keskisuomalaisessa uutisoitiin esimerkiksi tänä vuonna, että sotilaiden palvelusrikokset ovat lisääntyneet. Palkatun väen palvelusrikosten määrä on noussut vuoden 2013 42 prosentista tänä vuonna 85 prosenttiin. Toisaalta itse varusmiesten tekemät palvelusrikokset ovat laskeneet. Toinen yleinen rikos on luvaton poissaolo. Reserviläisten luvattomat poissaolot ovat kuusinkertaistuneet vuodesta 2013. (Keskisuomalainen, 2016.)

Yleinen palvelusohjesääntö on myös jatkuvasti uudistuva ja mielestäni varuskunnan kuria ja järjestystä koskevia ohjesääntöjä kevennetään jatkuvasti. Esimerkiksi viimeisin uudistus koskee Ylen uutisoimaa pinkan poistumista. Nykyi-

sin yleisen palvelusohjesäännön mukaan varusteet laitetaan yökuntoon siten, että päiväpeite taitellaan siististi kaappiin tai jakkaralle (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 46). Pinkan teko on liittynyt kurin parantamiseen ja paineensietokyvyn kasvattamiseen. Tarkka työ pinkan kanssa on voinut kasvattaa huolellisuutta, jota tarvitaan esimerkiksi aseiden kanssa. Lisäksi pinkan teko on ollut osa varuskunnan perinteitä, jotka ovat jääneet voimaan. Kyseinen uusi palvelusohjesääntö astuu voimaan vuonna 2017, jossa maininta päiväpeitteen siististi taittelemisesta jätetään pois. (Yle uutiset 2016.) On harmillista että tällaiset pienet asiat halutaan uudistuksissa ottaa pois. Pinkan teko oli ainakin itselleni mieleistä ja opettaa mielestäni huolellisuuteen ja itsekuriin. Omassa yksikössäni esimerkiksi sana ”jäkittää” tuli jättää pois iltavahvuuslaskennan aikana, koska katsottiin että joku voi kokea sanan loukkaavana. On hienoa että puolustusvoimat uudistavat käytäntöjään ja karsivat sieltä pois koulutuksen kannalta turhia käskyjä, mutta samalla myös kuri ja järjestys kevenevät jatkuvasti.

Siitä huolimatta on hyvä, että asevelvollisuuteen liittyviä lakeja uudistetaan. Nykyisin esimerkiksi asevelvollisen oikeudet ja velvollisuudet ovat turvattuja ja varsinkin esimiehen aseman väärinkäyttöön on puututtu aikaista tiukemmin. Aikaisemmin tapahtunut simputus eli toisin sanoen kiusaaminen on kitketty mielestäni hyvin pois. Yleisen palvelusohjeen mukaan kaikenlainen kiusaaminen ja simputus ovat kiellettyä (Yleinen palvelusohjesääntö 2009, 13). Simputus oli hyvin yleistä, jos ajatellaan aikaa 50 vuotta sitten. Meidän yksikön yliluutnantti esimerkiksi kertoi, että aikoinaan oli olemassa ns. kusiratsu (alikersantti saattoi yöllä herättää jonkun alokkaan ja ratsastaa tällä vessaan tarpeilleen).

Uuden Suomen artikkelissa on hyvä esimerkki pääesikunnan tekemästä selvityksestä, jossa löytyy esimiehen aseman väärinkäytöstä muun muassa seuraavanlaisia tapauksia ja miten niihin on puututtu. Eräs alikersantti muun muassa huusi varusmiehen korvaan, jonka seurauksena korva kipeytyi. Tämän lisäksi hän määräsi varusmiehiä hyljeasentoon ja jäpitysasentoon. Tästä seurasi 35 päiväsakkoa. Toisessa tapauksessa alikersantti oli määrännyt alaiselleen kolme ylimääräistä wc:n siivouskertaa ja näin ollen kohdellut varusmiestä nöyryyttävällä tavalla. Tästä seurasi varoitus. (Uusi Suomi, 2008.)

Opinnäytetyössäni oli myös haastavaa löytää oikeuskäytännön lähteitä. Suurin osa, noin 90 % sotilasrikoksista ratkaistaan kurinpitomenettelyssä, eli kurinpitoesimies tutkii rikoksen ja määrää rangaistuksen. Hyvin harva tapaus menee syyttäjälle ja sitä kautta tuomioistuimen käsittelyyn. Oman asepalveluksen aikana vain yksi tapaus meni syyttäjälle asti.

Haasteista huolimatta opinnäytetyöni opetti itselleni paljon ja pisti pohtimaan mihin suuntaan asevelvollisuus jatkossa kehittyy. Uskon, että yleinen palvelusohjesääntö uudistuu vielä monta kertaa. Esimerkiksi käytäntöjä kuten pinkka, joka on jo vanhanaikainen, tullaan jatkossa jättämään pois. Koska nykyisin informaationsodankäynti on yleistynyt, tullaan puolustusvoimissa varmasti puuttumaan sotilaiden kännykänkäyttöön tiukemmin. Nykyisin uutisissa puhutaan paljon aiheesta. Esimerkiksi suosittu Pokemon Go peli on kielletty varuskunta-alueella. Varusmiehet ottavat lisäksi paljon kuvia oman palveluksensa aikana, eivätkä välttämättä tajua itse, että ”someen” lähetetyissä kuvissa, voi taustalla näkyä jotain arkaluontoista tietoa puolustusvoimiin liittyen. Pahimmassa tapauksessa tästä voi seurata laajatkin esitutkinnat ja sanktiot. Uskoisin, että oikeuskäytäntöön tulee jokin päivä tapaus, jossa varusmies on tehnyt tieto- ja viestintärikoksen. Toivon, että varusmiesten kännykänkäyttöön ja eritoten valokuvaamisen puututtaisiin nykyistä ankarammin.

Lähteet

Asevelvollisuuslaki 1438/2007

Buure-Hägglund, K. 2002. Suomen kriisilainsäädäntö. WSOY lakitieto.

Esitutkintalaki 805/2011

HE 30/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 37/2007 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle asevelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 17/1999 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 2 luvun 14 a §:n ja 45 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Husa, J. 1997. Lainopin maailmanviivat. Joensuun yliopiston yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitos.

Kainuun prikaatin palvelusohje 2015

Keskisuomalainen. 2016. Sotilaiden rötöstely lisääntyi.

<http://www.ksml.fi/kotimaa/Sotilaiden-r%C3%B6t%C3%B6stely-lis%C3%A4%C3%A4ntyi/736334>. 8.10.2016.

KKO:2011:83

KKO:2005:126

KKO:2003:64

KKO:1994:66

KKO:1989:44

Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta 194/1995

Laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa 255/2014

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2008. Rikosoikeus. WSOY.

LaVM 5/2000 vp. Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 luvun 14 a §:n ja 45 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lindfors, H. Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. 2004. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Rikoslaki 39/1889

Sotilasoikeudenkäyntilaki 326/1983

Uusi Suomi. 2008. Näin varusmiehiä on simputettu: hyljeasento, jähitystä ”mopon käynnitys”... <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/40375-nain-varusmiehia-on-simputettu-lista-tutkituista-tapauksista>. 8.10.2016.

Suomen perustuslaki 731/1999

Yleinen palvelusohje 2009.

Yle uutiset. 2016. Suomen itsenäisyyden peruskallio järisee – varusmiesten rakas vihollinen pinkka poistuu ohjesäännöstä.

http://yle.fi/uutiset/suomen_itsenaisyyden_peruskallio_jarisee__varusmiesten_rakas_vihollinen_pinkka_poistuu_ohjesaannosta/9037823. 8.10.2016.

Valtioneuvoston asetus asevelvollisuudesta 1443/2007